

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୫)

108 Upanishad (Vol – 5)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ୍ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ଯୋଗ ଉପନିଷଦ

(Yoga Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଶ୍ରୀଜୀବାଲଦର୍ଶନ ଉପନିଷଦ

(Shrijaabaaladarshanopanishat / Shrijaabaaladarshana Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ସଂସାରଦଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ,

କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

arunhkd12@gmail.com

ଶ୍ରୀଜୀବାଲ୍ଲଦର୍ଶନୋପନିଷଦ୍ / ଶ୍ରୀଜୀବାଲ୍ଲଦର୍ଶନ ଉପନିଷଦ୍/ ଯୋଗ ଦର୍ଶନ ଉପନିଷଦ୍

॥ ଅଥ ଶ୍ରୀଜୀବାଲ୍ଲଦର୍ଶନୋପନିଷଦ୍ ॥

ୟମାଦ୍ୟଷ୍ଟାଙ୍ଗୟୋଗେଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମମାତ୍ରପ୍ରବୋଧତଃ ।
ୟୋଗିନୋ ଯୁଦ୍ଧଂ ଯାନ୍ତି ତଚ୍ଛୈବଲ୍ୟପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜ୍ଞାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ॥
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ମ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଶମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥
ଦତ୍ତାତ୍ରେୟୋ ମହାୟୋଗୀ ଭଗବାନ୍ଭୂତଭାବନଃ ।
ଚତୁର୍ଭୁଜୋ ମହାବିଷ୍ଣୁର୍ଯୋଗସାମ୍ରାଜ୍ୟଦୀକ୍ଷିତଃ ॥ ୧ ॥
ତସ୍ୟ ଶିଷ୍ୟୋ ମୁନିବରଃ ସାଂକୃତିର୍ନାମ ଭକ୍ତିମାନ୍ ।
ପପ୍ରଞ୍ଚ ଗୁରୁମେକାନ୍ତେ ପ୍ରାଞ୍ଜଲିର୍ବିନୟାନ୍ୱିତଃ ॥ ୨ ॥
ଭଗବନ୍-ବ୍ରହ୍ମ ମେ ଯୋଗଂ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗଂ ସପ୍ରପଞ୍ଚକମ୍ ।
ୟେନ ବିଜ୍ଞାତମାତ୍ରେଣ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତୋ ଭବାମ୍ୟହମ୍ ॥ ୩ ॥

ସାଂକୃତେ ଶୁଶୁ ବକ୍ଷ୍ୟାମି ଯୋଗଂ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗଦର୍ଶନମ୍ ।
ୟମଶ୍ଚ ନିୟମଶ୍ଚୈବ ତଥୈବାସନମେବ ଚ ॥ ୪ ॥

ପ୍ରାଣାୟାମସ୍ତଥା ବ୍ରହ୍ମନ୍ଦପ୍ରତ୍ୟାହାରସ୍ତତଃ ପରମ୍ ।
ଧାରଣା ଚ ତଥା ଧ୍ୟାନଂ ସମାଧିଷ୍ଠାଷ୍ଟମଂ ମୁନେ ॥ ୫ ॥

ଅହିଂସା ସତ୍ୟମସ୍ତେୟଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ଦୟାର୍ଜବମ୍ ।
କ୍ଷମା ଧୃତିର୍ମିତାହାରଃ ଶୌଚଂ ଚୈବ ଯମା ଦଶ ॥ ୬ ॥

ବେଦୋକ୍ତେନ ପ୍ରକାରେଣ ବିନା ସତ୍ୟଂ ତପୋଧନ ।
କାୟେନ ମନସା ବାଚା ହିଂସାଃ ହିଂସା ନ ଚାନ୍ୟଥା ॥ ୭ ॥

ଆତ୍ମା ସର୍ବଗତୋଽକ୍ଷେଦ୍ୟୋ ନ ଗ୍ରାହ୍ୟ ଇତି ମେ ମତିଃ ।
ସ ଚାହିଂସା ବରା ପ୍ରୋକ୍ତା ମୁନେ ବେଦାନ୍ତବେଦିଭିଃ ॥ ୮ ॥

ଚକ୍ଷୁରାଦୀନ୍ଦ୍ରିୟୈର୍ଦୃଷ୍ଟଂ ଶ୍ରୁତଂ ଘ୍ରାତଂ ମୁନୀଶ୍ଚର ।
ତସ୍ୟୈବୋକ୍ତିର୍ଭବେସ୍ତତ୍ୟଂ ବିପ୍ର ତନ୍ନାନ୍ୟଥା ଭବେତ୍ ॥ ୯ ॥

ସର୍ବଂ ସତ୍ୟଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ନ ଚାନ୍ୟଦିତି ଯା ମତିଃ ।
ତଚ୍ଚ ସତ୍ୟଂ ବରଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ବେଦାନ୍ତଜ୍ଞାନପାରଗୈଃ ॥ ୧୦ ॥

ଅନ୍ୟଦୀୟେ ତୃଣେ ରତ୍ନେ କାଞ୍ଚିନେ ମୌକ୍ତିକେଽପି ଚ ।
ମନସା ବିନିବୃତ୍ତିର୍ଯା ତଦସ୍ତେୟଂ ବିଦୁର୍ବୁଧାଃ ॥ ୧୧ ॥

ଆତ୍ମନ୍ୟନାତ୍ମଭାବେନ ବ୍ୟବହାରବିବର୍ଜିତମ୍ ।
ୟତ୍ତଦସ୍ତେୟମିଦୁ୍ୟକ୍ତମାତ୍ମବିଦ୍-ଭିର୍ମହାମତେ ॥ ୧୨ ॥

କାୟେନ ବାଚା ମନସା ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ପରିବିବର୍ଜନମ୍ ।
ରତୌ ଭାର୍ଯ୍ୟଂ ତଦା ସ୍ବସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ତଦୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୩ ॥

ବ୍ରହ୍ମଭାବେ ମନଶ୍ଚାରଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ପରନ୍ତପ ॥ ୧୪ ॥

ସ୍ବାତ୍ତ୍ବସ୍ତର୍ବଭୂତେଷୁ କାୟେନ ମନସା ଗିରା ।

ଅନୁଜ୍ଞା ଯା ଦୟା ସୈବ ପ୍ରୋକ୍ତା ବେଦାନ୍ତବେଦିଭିଃ ॥ ୧୫ ॥

ପୁତ୍ରେ ମିତ୍ରେ କଲତ୍ରେ ଚ ରିପୌ ସ୍ବାତ୍ତ୍ବନି ସଂତତମ୍ ।

ଏକରୂପଂ ମୁନେ ଯତ୍ତଦାର୍ଜବଂ ପ୍ରୋତ୍ୟତେ ମୟା ॥ ୧୬ ॥

କାୟେନ ମନସା ବାଚା ଶତ୍ରୁଭିଃ ପରିପୀଡ଼ିତେ ।

ବୁଦ୍ଧିକ୍ଷୋଭନିବୃତ୍ତିର୍ଯ୍ୟା କ୍ଷମା ସା ମୁନିପୁଞ୍ଜବ ॥ ୧୭ ॥

ବେଦାଦେବ ବିନିର୍ମୌକ୍ଷଃ ସଂସାରସ୍ୟ ନ ଚାନ୍ୟଥା ।

ଇତି ବିଜ୍ଞାନନିଷ୍ପତ୍ତିର୍ଯୁତିଃ ପ୍ରୋକ୍ତା ହି ବୈଦିକୈଃ ।

ଅହମାତ୍ମା ନ ଚାନ୍ୟାଃ ସ୍ଵୀତ୍ୟେବମପ୍ରରୂପା ମତିଃ ॥ ୧୮ ॥

ଅଳ୍ପମୃଷ୍ଟାଶନାଭ୍ୟାଂ ଚ ଚତୁର୍ଥାଂଶାବଶେଷକମ୍ ।

ତସ୍ମାଦ୍ୟୋଗାନୁଗୁଣ୍ୟେନ ଭୋଜନଂ ମିତଭୋଜନମ୍ ॥ ୧୯ ॥

ସ୍ବଦେହମଲିନିର୍ମୌକ୍ଷୋ ମୃଦ୍ବିଲାଭ୍ୟାଂ ମହାମୁନେ ।

ୟତ୍ତଲ୍ଲୌଚଂ ଭବେଦ୍ବାହ୍ୟଂ ମାନସଂ ମନନଂ ବିଦୁଃ ।

ଅହଂ ଶୁଦ୍ଧ ଇତି ଜ୍ଞାନଂ ଶୌଚମାତୁର୍ମନୀଷିଣଃ ॥ ୨୦ ॥

ଅତ୍ୟନ୍ତମଲିନୋ ଦେହୋ ଦେହୀ ଚାତ୍ୟନ୍ତନିର୍ମଳଃ ।

ଭବଯୋରନ୍ତରଂ ଜ୍ଞାତ୍ବା କସ୍ୟ ଶୌଚଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୨୧ ॥

ଜ୍ଞାନଶୌଚଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ବାହ୍ୟେ ଯୋ ରମତେ ନରଃ ।

ସ ମୃତଃ କାଞ୍ଚିନଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ଲୋଷ୍ଠଂ ଗୃହ୍ଣାତି ସୁବ୍ରତ ॥ ୨୨ ॥

ଜ୍ଞାନାମୃତେନ ତୃପ୍ତସ୍ୟ କୃତକୃତ୍ୟସ୍ୟ ଯୋଗିନଃ ।
ନ ଚାସ୍ତି କିଂଚିନ୍ନିର୍ଦ୍ଦୟାମସ୍ତି ତେନୁ ସ ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ॥ ୨୩ ॥

ଲୋକତ୍ରୟୋଽପି କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ କିଂଚିନ୍ନାସ୍ତ୍ୟାତ୍ମବେଦିନାମ୍ ॥ ୨୪ ॥

ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱର୍ତ୍ତପ୍ରୟତ୍ନେନ ମୁନେଃ ହିଂସାଦିସାଧନୈଃ ।
ଆତ୍ମାନମକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ ବିଦି ଜ୍ଞାନାତୁ ବେଦନାତ୍ ॥ ୨୫ ॥

॥ ଇତି ଜାବାଲଦର୍ଶନୋପନିଷତ୍ସୁ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧ ॥

॥ ଦ୍ୱିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତପଃ ସଂତୋଷମାସ୍ତ୍ରିକ୍ୟଂ ଦାନମୀଶ୍ୱରପୂଜନମ୍ ।
ସିଦ୍ଧାନ୍ତଶ୍ରବଣଂ ଚୈବ ହ୍ରୀମ୍ତିଷ୍ଠ ଜପୋ ବ୍ରତମ୍ ॥ ୧ ॥

ଏତେ ଚ ନିୟମାଃ ପ୍ରୋକ୍ତାସ୍ତାନୁଷ୍ଠାପି କ୍ରମାଚ୍ଛୁ ॥ ୨ ॥

ବେଦୋକ୍ତେନ ପ୍ରକାରେଣ କୃତ୍ତ୍ୱଚାନ୍ତୟଶାଦିଭିଃ ।
ଶରୀରଶୋଷଣଂ ଯତ୍ନତ୍ତପ ଇତ୍ୟାଦ୍ୟତେ ବୁଧୈଃ ॥ ୩ ॥

କୋ ବା ମୋକ୍ଷଃ କଥଂ ତେନ ସଂସାରଂ ପ୍ରତିପନ୍ନବାନ୍ ।
ଇତ୍ୟାଲୋକନମର୍ଥଜ୍ଞାସ୍ତପଃ ଶଂସନ୍ତି ପଶ୍ଚିତାଃ ॥ ୪ ॥

ୟଦୃଚ୍ଛାଲାଭତୋ ନିତ୍ୟଂ ପ୍ରୀତିର୍ଯ୍ୟା ଜାୟତେ ନୃଣାମ୍ ।
ତସ୍ରଂତୋଷଂ ବିଦୁଃ ପ୍ରାଜ୍ଞାଃ ପରିଜ୍ଞାନୈକତପୁରାଃ ॥ ୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମାଦିଲୋକପର୍ଯ୍ୟନ୍ତାଦ୍ବିରକ୍ତ୍ୟା ଯଲ୍ଲଭେତ୍-ପ୍ରିୟମ୍ ।
ସର୍ବତ୍ର ବିଗତସ୍ନେହଃ ସଂତୋଷଂ ପରମଂ ବିଦୁଃ ।
ଶ୍ରୌତେ ସ୍ଥାତେ ଚ ବିଶ୍ୱାସୋ ଯତ୍ତଦାସ୍ତ୍ରିକ୍ୟମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୭ ॥

ନ୍ୟାୟାର୍ଜିତଧନଂ ଶ୍ରାନ୍ତେ ଶ୍ରଦ୍ଧୟା ବୈଦିକେ ଜନେ ।
ଅନ୍ୟଦ୍ୱା ଯତ୍-ପ୍ରଦୀୟନ୍ତେ ତଦ୍ଦାନଂ ପ୍ରୋଚ୍ୟତେ ମୟା ॥ ୮ ॥

ରାଗାଦ୍ୟପେତଂ ହୃଦୟଂ ବାଗଦୁଷ୍ଟାନୃତାଦିନା ।
ହିଂସାଦିରହିତଂ କର୍ମ ଯତ୍ତଦୀଶ୍ୱରପୂଜନମ୍ ॥ ୮ ॥

ସତ୍ୟଂ ଜ୍ଞାନମନନ୍ତଂ ଚ ପରାନନ୍ଦଂ ପରଂ ଧ୍ରୁବମ୍ ।
ପ୍ରତ୍ୟଗିତ୍ୟବଗନ୍ତବ୍ୟଂ ବେଦାନ୍ତଶ୍ରବଣଂ ବୁଧାଃ ॥ ୯ ॥

ବେଦଲୌକିକମାର୍ଗେଷୁ କୁସ୍ଥିତଂ କର୍ମ ଯତ୍-ଭବେତ୍ ।
ତସ୍ମିନ୍ଭବତି ଯା ଲଜ୍ଜା ହ୍ରୀଃ ସୈବେତି ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତା ।
ବୈଦିକେଷୁ ଚ ସର୍ବେଷୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଯା ସା ମତିର୍ଭବେତ୍ ॥ ୧୦ ॥

ଶୁରୁଣା ଚୋପଦିଷ୍ଟୋଽପି ତତ୍ର ସଂବନ୍ଧବର୍ଜିତଃ ।
ବେଦୋକ୍ତେନୈବ ମାର୍ଗେଣ ମନ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସୋ ଜପଃ ସ୍ମୃତଃ ॥ ୧୧ ॥

କଳ୍ପସୁତେ ତଥା ବେଦେ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରେ ପୁରାଣକେ ।
ଇତିହାସେ ଚ ବୃତ୍ତିୟା ସ ଜପଃ ପ୍ରୋଚ୍ୟତେ ମୟା ॥ ୧୨ ॥

ଜପସ୍ତୁ ଦ୍ୱିବିଧଃ ପ୍ରୋକ୍ତୋ ବାଚିକୋ ମାନସସ୍ତଥା ॥ ୧୩ ॥

ବାଚିକୋପାଂଶୁରୁଚୈଶ୍ଚ ଦ୍ୱିବିଧଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ।
ମାନସୋ ମନନଧ୍ୟାନଭେଦାଦ୍ୱୈବିଧ୍ୟମାଶ୍ରିତଃ ॥ ୧୪ ॥

ଉଚ୍ଚୈର୍ଜପାଦୁପାଂଶୁଷ୍ଠ ସହସ୍ରଗୁଣମୁଚ୍ୟତେ ।
ମାନସଶ୍ଚ ତଥୋପାଂଶୋଃ ସହସ୍ରଗୁଣମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୫ ॥

ଉଚ୍ଚୈର୍ଜପଶ୍ଚ ସର୍ବେଷାଂ ଯଥୋକ୍ତଫଳଦୋ ଭବେତ୍ ।
ନୀଚୈଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ଚେନ୍ନନ୍ଦଃ ଶୁଭଶ୍ଳେନ୍ନିଷ୍ଠଲଂ ଭବେତ୍ ॥ ୧୬ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜୀବାଲ୍ଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁତ୍ତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୨ ॥

॥ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସ୍ଵସ୍ତିକଂ ଗୋମୁଖଂ ପଦ୍ମଂ ବୀରସିଂହାସନେ ତଥା ।
ଭଦ୍ରଂ ମୁକ୍ତାସନଂ ଚୈବ ମୟୂରାସନମେବ ଚ ॥ ୧ ॥

ସୁଖାସନସମାଖ୍ୟଂ ଚ ନବମଂ ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ।
ଜାନୁର୍ବୋରନ୍ତରେ କୃତ୍ଵା ସମ୍ୟକ୍ ପାଦତଲେ ଭଜେ ॥ ୨ ॥

ସମଗ୍ରୀବଶିରଃକାୟଃ ସ୍ଵସ୍ତିକଂ ନିତ୍ୟମଭ୍ୟସେତ୍ ।
ସର୍ବେ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣଗୁଲ୍ଫଂ ତୁ ପୃଷ୍ଠପାର୍ଶ୍ଵେ ନିୟୋଜୟେତ୍ ॥ ୩ ॥

ଦକ୍ଷିଣୋଽପି ତଥା ସର୍ବ୍ୟଂ ଗୋମୁଖଂ ତପୁରକ୍ଷତେ ।
ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାବପି ଗୃହ୍ୟାୟାଞ୍ଜସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ବ୍ୟକ୍ରମେଣ ତୁ ॥ ୪ ॥

ଉର୍ବୋରୁପରି ବିପ୍ରେନ୍ଦ୍ର କୃତ୍ଵା ପାଦତଲଦ୍ଵୟମ୍ ।
ପଦ୍ମାସନଂ ଭବେତ୍-ପ୍ରାଞ୍ଜି ସର୍ବରୋଗଭୟାପହମ୍ ॥ ୫ ॥

ଦକ୍ଷିଣେତରପାଦଂ ତୁ ଦକ୍ଷିଣୋରୁଶି ବିନ୍ୟସେତ୍ ।
ଋତୁକାୟଃ ସମାସୀନୋ ବୀରାସନମୁଦାହୃତମ୍ ॥ ୬ ॥

ଗୁଲ୍ଫୌ ତୁ ବୃଷଣସ୍ୟାଧଃ ସୀବନ୍ୟାଃ ପାର୍ଶ୍ଵୟୋଃ କ୍ଷିପେତ୍ ।
ପାର୍ଶ୍ଵପାଦୌ ଚ ପାଣିଭ୍ୟାଂ ଦୃଢ଼ଂ ବଜ୍ରା ସୁନିଶ୍ଚଳମ୍ ।
ଭଦ୍ରାସନଂ ଭବେଦେତଦ୍ବିଷରୋଗବିନାଶନମ୍ ॥ ୭ ॥

ନିପୀତ୍ୟ ସୀବନୀଂ ସୁକ୍ଷ୍ମଂ ଦକ୍ଷିଣେତରଗୁଳ୍ଫତଃ ।
ବାମଂ ଯୁମ୍ୟେନ ଗୁଳ୍ଫେନ ମୁକ୍ତାସନମିଦଂ ଭବେତ୍ ॥ ୮ ॥

ମେଦ୍ରାଦୁପରି ନିକ୍ଷିପ୍ୟ ସବ୍ୟଂ ଗୁଳ୍ଫଂ ତତୋପରି ।
ଗୁଳ୍ଫାଦ୍ଭରଂ ଚ ସଂକ୍ଷିପ୍ୟ ମୁକ୍ତାସନମିଦଂ ମୁନେ ॥ ୯ ॥

କୂର୍ପରାଗ୍ରେ ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିକ୍ଷିପେନ୍ନାଭିପାର୍ଶ୍ଵୟୋଃ ।
ଭୂମ୍ୟାଂ ପାଣିତଲଦ୍ବୟଂ ନିକ୍ଷିପ୍ୟେକାଗ୍ରମାନସଃ ॥ ୧୦ ॥

ସମୁନ୍ନତଶିରଃପାଦୋ ଦଣ୍ଡବଦ୍ବ୍ୟାମ୍ନି ସଂସ୍ଥିତଃ ।
ମୟୂରାସନମେତସ୍ତ୍ୟାସୂର୍ବପାପପ୍ରଣାଶନମ୍ ॥ ୧୧ ॥

ୟେନ କେନ ପ୍ରକାରେଣ ସୁଖଂ ଧ୍ୟେୟଂ ଚ ଜାୟତେ ।
ତସୁଖାସନମିତ୍ୟୁକ୍ତମଶକ୍ତସ୍ତସୁମାଗ୍ରୟେତ୍ ॥ ୧୨ ॥

ଆସନଂ ବିଜିତଂ ଯେନ ଜିତଂ ତେନ ଜଗତ୍ରୟମ୍ ।
ଅନେନ ବିଧିନା ଯୁକ୍ତଃ ପ୍ରାଣାୟାମଂ ସଦା କୁରୁ ॥ ୧୩ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜାବାଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୩ ॥

॥ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଶରୀରଂ ତାବଦେବ ସ୍ୟାତ୍ସତ୍ତ୍ୱବତ୍ୟଙ୍ଗୁଳାତ୍ତକମ୍ ।
ଦେହମଧ୍ୟେ ଶିଖିସ୍ଥାନଂ ତପ୍ରଜାମୁନଦପ୍ରଭମ୍ ॥ ୧ ॥

ତ୍ରିକୋଣଂ ମନୁଜାନାଂ ତୁ ସତ୍ୟମୁକ୍ତଂ ହି ସାଂକୃତେ ।
ଗୁଡାଋ ଦ୍ୟଙ୍ଗୁଳାଦୂର୍ଧ୍ୱଂ ମେତ୍ରାଋ ଦ୍ୟଙ୍ଗୁଳାଦଧଃ ॥ ୨ ॥

ଦେହମଧ୍ୟଂ ମୁନିପ୍ରୋକ୍ତମନୁଜାନୀହି ସାଂକୃତେ ।
କନ୍ଦସ୍ଥାନଂ ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୂଳାଧାରାନୁବାଙ୍ଗୁଳମ୍ ॥ ୩ ॥

ଚତୁରଙ୍ଗୁଳମାୟାମବିସ୍ତାରଂ ମୁନିପୁଞ୍ଜବ ।
କୁକ୍କଟାଶ୍ଟସମାକାରଂ ଭୂଷିତଂ ତୁ ତ୍ୱଗାଦିଭିଃ ॥ ୪ ॥

ତନ୍ମଧ୍ୟେ ନାଭିରିତୁ୍ୟକ୍ତଂ ଯୋଗକ୍ଷୈର୍ମୁନିପୁଞ୍ଜବ ।
କନ୍ଦମଧ୍ୟସ୍ଥିତା ନାଭୀ ସୁଷୁମ୍ନେତି ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତା ॥ ୫ ॥

ତିଷ୍ଠନ୍ତି ପରିତସ୍ତସ୍ୟା ନାତ୍ୟୋ ହି ମୁନିପୁଞ୍ଜବ ।
ଦ୍ୱିସପ୍ତତିସହସ୍ରାଣି ତାସାଂ ମୁଖ୍ୟାଶ୍ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ॥ ୬ ॥

ସୁଷୁମ୍ନା ପିଙ୍ଗଳା ତଦ୍ୱଦିତା ଚୈବ ସରସ୍ୱତୀ ।
ପୁଷ୍ପା ଚ ବରୁଣା ଚୈବ ହସ୍ତିଜିହ୍ୱା ଯଶସ୍ୱିନୀ ॥ ୭ ॥

ଅଲମ୍ବୁସା କୁବୁକ୍ଷେବ ବିଶ୍ୱୋଦରୀ ତପସ୍ୱିନୀ ।
ଶଙ୍ଖିନୀ ଚୈବ ଗାନ୍ଧାରା ଇତି ମୁଖ୍ୟାଶ୍ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ॥ ୮ ॥

ଆସାଂ ମୁଖ୍ୟତମାସ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ରଷ୍ଟେକୋଽମୋଞ୍ଜମା ।
ବ୍ରହ୍ମନାଭୀତି ସା ପ୍ରୋକ୍ତା ମୁନେ ବେଦାନ୍ତବେଦିଭିଃ ॥ ୯ ॥

ପୃଷ୍ଠମଧ୍ୟସ୍ଥିତେନାନ୍ନା ବୀଣାଦଣ୍ଡେନ ସୁବ୍ରତ ।
ସହ ମସ୍ତକପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ସୁଷୁମ୍ନା ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ॥ ୧୦ ॥

ନାଭିକନ୍ଦାଦଧଃ ସ୍ଥାନଂ କୁଣ୍ଡଳ୍ୟା ଦ୍ୟୁଜ୍ଜ୍ୱଳଂ ମୁନେ ।
ଅଷ୍ଟପ୍ରକୃତିରୂପା ସା କୁଣ୍ଡଳୀ ମୁନିସଉମ ॥ ୧୧ ॥

ୟଥାବଦ୍ଦାୟୁରେଷ୍ଟାଂ ଚ ଜଳାନୁଦୀନି ନିତ୍ୟଶଃ ।
ପରିତଃ କନ୍ଦପାର୍ଶ୍ୱେଷୁ ନିରୂପ୍ୟେବ ସଦା ସ୍ଥିତା ॥ ୧୨ ॥

ସ୍ୱମୁଖେନ ସମାବେଷ୍ଟ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମରକ୍ତମୁଖଂ ମୁନେ ।
ସୁଷୁମ୍ନାୟା ଇତା ସବ୍ୟେ ଦକ୍ଷିଣେ ପିଙ୍ଗଳା ସ୍ଥିତା ॥ ୧୩ ॥

ସରସ୍ୱତୀ କୁହୁକ୍ଷୈବ ସୁଷୁମ୍ନାପାର୍ଶ୍ୱୟୋଃ ସ୍ଥିତେ ।
ଗାନ୍ଧାରୀ ହସ୍ତିଜିହ୍ୱା ଚ ଇତାୟାଃ ପୃଷ୍ଠପାର୍ଶ୍ୱୟୋଃ ॥ ୧୪ ॥

ପୁଷ୍ପା ଯଶସ୍ୱିନୀ ତୈବ ପିଙ୍ଗଳା ପୃଷ୍ଠପୂର୍ବୟୋଃ ।
କୁହୋକ୍ଷ ହସ୍ତିଜିହ୍ୱାୟା ମଧ୍ୟେ ବିଶ୍ୱୋଦରୀ ସ୍ଥିତା ॥ ୧୫ ॥

ୟଶସ୍ୱିନୀଃ କୁହୋର୍ମଧ୍ୟେ ବରୁଣା ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ।
ପୁଷ୍ପାୟାକ୍ଷ ସରସ୍ୱତୀ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରୋକ୍ତା ଯଶସ୍ୱିନୀ ॥ ୧୬ ॥

ଗାନ୍ଧାରୀୟାଃ ସରସ୍ୱତୀ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରୋକ୍ତା ଚ ଶଙ୍ଖିନୀ ।
ଅଲମ୍ବୁସା ସ୍ଥିତା ପାୟୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ କନ୍ଦମଧ୍ୟଗା ॥ ୧୭ ॥

ପୂର୍ବଭାଗେ ସୁଷୁମ୍ନାୟା ରାକାୟାଃ ସଂସ୍ଥିତା କୁହୁଃ ।
ଅଧଶ୍ଚୋର୍ଧ୍ୱଂ ସ୍ଥିତା ନାଭୀ ଯାମ୍ୟନାସାନ୍ତମିଷ୍ୟତେ ॥ ୧୮ ॥

ଇତା ତୁ ସବ୍ୟନାସାନ୍ତଂ ସଂସ୍ଥିତା ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ।
ୟଶସ୍ୱିନୀ ଚ ବାମସ୍ୟ ପାଦାଞ୍ଚୁଷ୍ଟାନ୍ତମିଷ୍ୟତେ ॥ ୧୯ ॥

ପୁଷା ବାମାକ୍ଷିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତା ପିଙ୍ଗଲାୟାସ୍ତୁ ପୃଷ୍ଠତଃ ।
ପୟସ୍ବିନୀ ଚ ଯ୍ୟମ୍ୟସ୍ୟ କର୍ଣ୍ଣାନ୍ତଂ ପ୍ରୋତ୍ୟତେ ବୁଧୈଃ ॥ ୨୦ ॥

ସରସ୍ବତୀ ତଥା ଚୋର୍ଧ୍ବଗତା ଜିହ୍ବା ତଥା ମୁନେ ।
ହସ୍ତିଜିହ୍ବା ତଥା ସବ୍ୟପାଦାଙ୍ଗୁଷ୍ଠାନ୍ତମିଷ୍ୟତେ ॥ ୨୧ ॥

ଶଙ୍ଖିନୀ ନାମ ଯା ନାତୀ ସବ୍ୟକର୍ଣ୍ଣାନ୍ତମିଷ୍ୟତେ ।
ଗାନ୍ଧାରୀ ସବ୍ୟନେତ୍ରାନ୍ତା ପ୍ରୋକ୍ତା ବେଦାନ୍ତବେଦିଭିଃ ॥ ୨୨ ॥

ବିଶ୍ଣୋଦରାଭିଧା ନାତୀ କନ୍ଦମଧ୍ୟେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତା ।
ପ୍ରାଣୋଽପାନସ୍ତଥା ବ୍ୟାନଃ ସମାନୋଦାନ ଏବ ଚ ॥ ୨୩ ॥

ନାଗଃ କୂର୍ମଶ୍ଚ କୃକରୋ ଦେବଦତ୍ତୋ ଧନଂଜୟଃ ।
ଏତେ ନାତୀଷୁ ସର୍ବାସୁ ଚରନ୍ତି ଦଶ ବାୟୁବଃ ॥ ୨୪ ॥

ତେଷୁ ପ୍ରାଣାଦୟଃ ପଞ୍ଚ ମୁଖ୍ୟାଃ ପଞ୍ଚସୁ ସୁବ୍ରତ ।
ପ୍ରାଣସଂକ୍ଳେପସ୍ତଥାପାନଃ ପୂଜ୍ୟଃ ପ୍ରାଣସ୍ତୟୋର୍ମୁନେ ॥ ୨୫ ॥

ଆସ୍ୟନାସିକୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ନାଭିମଧ୍ୟେ ତଥା ହୃଦି ।
ପ୍ରାଣସଂକ୍ଳୋଽନିଲୋ ନିତ୍ୟଂ ବର୍ତ୍ତତେ ମୁନିସଉମ ॥ ୨୬ ॥

ଅପାନୋ ବର୍ତ୍ତତେ ନିତ୍ୟଂ ଗୁଦମଧ୍ୟୋରୁଜାନୁଷ୍ଠୁ ।
ଉଦରେ ସକଳେ କଟ୍ୟାଂ ନାଭୌ ଜଘେ ଚ ସୁବ୍ରତ ॥ ୨୭ ॥

ବ୍ୟାନଃ ଶ୍ରୋତ୍ରାକ୍ଷିମଧ୍ୟେ ଚ କୁକୁଭ୍ୟାଂ ଗୁଳ୍ଫୟୋରପି ।
ପ୍ରାଣସ୍ଥାନେ ଗଲେ ଚୈବ ବର୍ତ୍ତତେ ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ॥ ୨୮ ॥

ଉଦାନସଂକ୍ଳୋ ବିଜ୍ଞେୟଃ ପାଦୟୋର୍ହସ୍ତୟୋରପି ।
ସମାନଃ ସର୍ବଦେହେଷୁ ବ୍ୟାପ୍ୟ ତିଷ୍ଠତ୍ୟସଂଶୟଃ ॥ ୨୯ ॥

ନାଗାଦିବାୟୁଃ ପଞ୍ଚତୁଗନ୍ଧ୍ୟାଦିଷୁ ସଂସ୍ଥିତାଃ ।
ନିଃଶ୍ୱାସୋଚ୍ଛ୍ୱାସକାସାଶ୍ଚ ପ୍ରାଣକର୍ମ ହି ସାଂକୃତେ ॥ ୩୦ ॥

ଅପାନାଶ୍ୟସ୍ୟ ବାୟୋସ୍ତୁ ବିଶ୍ଳୁତାଦିବିସର୍ଜନମ୍ ।
ସମାନଃ ସର୍ବସାମୀପ୍ୟଂ କରୋତି ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ॥ ୩୧ ॥

ଉଦାନ ଉର୍ଧ୍ୱଗମନଂ କରୋତ୍ୟେବ ନ ସଂଶୟଃ ।
ବ୍ୟାନୋ ବିବାଦକୃତ୍-ପ୍ରୋକ୍ତୋ ମୁନେ ବେଦାନ୍ତବେଦିଭିଃ ॥ ୩୨ ॥

ଉଦ୍ଧାରାଦିଗୁଣଃ ପ୍ରୋକ୍ତୋ ବ୍ୟାନାଶ୍ୟସ୍ୟ ମହାମୁନେ ।
ଧନଂଜୟସ୍ୟ ଶୋଭାଦି କର୍ମ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ହି ସାଂକୃତେ ॥ ୩୩ ॥

ନିମୀଳନାଦି କୂର୍ମସ୍ୟ କ୍ଷୁଧା ତୁ କୃକରସ୍ୟ ତ ।
ଦେବଦତ୍ତସ୍ୟ ବିପ୍ରେନ୍ଦ୍ର ତନ୍ଦ୍ରୀକର୍ମ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତମ୍ ॥ ୩୪ ॥

ସୁଷୁମ୍ନାୟାଃ ଶିବୋ ଦେବ ଇତାୟା ଦେବତା ହରିଃ ।
ପିଙ୍ଗଲାୟା ବିରଞ୍ଚିଃ ସ୍ୟାମ୍ବରସ୍ୱତ୍ୟା ବିରାଟ୍-ମୁନେ ॥ ୩୫ ॥

ପୁଷାଧିଦେବତା ପ୍ରୋକ୍ତା ବରୁଣା ବାୟୁଦେବତା ।
ହସ୍ତିଜିହ୍ୱାଭିଧାୟାସ୍ତୁ ବରୁଣୋ ଦେବତା ଭବେତ୍ ॥ ୩୬ ॥

ୟଶସ୍ୱିନ୍ୟା ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭଗବାନ୍ଭାସ୍କରସ୍ତଥା ।
ଅଲମ୍ବୁସାୟା ଅମ୍ବାତ୍ମା ବରୁଣଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥ ୩୭ ॥

କୁହୋଃ କ୍ଷୁଦ୍ଧେବତା ପ୍ରୋକ୍ତା ଗାନ୍ଧାରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଦେବତା ।
ଶଙ୍ଖିନ୍ୟାଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମାସ୍ତଦ୍ୱପ୍ତୟସ୍ୱିନ୍ୟାଃ ପ୍ରଜାପତିଃ ॥ ୩୮ ॥

ବିଶ୍ୱୋଦରାଭିଧାୟାସ୍ତୁ ଭଗବାନ୍ପାବକଃ ପତିଃ ।
ଇତାୟାଂ ଚନ୍ଦ୍ରମା ନିତ୍ୟଂ ଚରତ୍ୟେବ ମହାମୁନେ ॥ ୩୯ ॥

ପିଙ୍ଗଳାୟାଂ ରବିସ୍ତଦ୍ବନ୍ଧୁନେ ବେଦବିଦାଂ ବର ।
ପିଙ୍ଗଳାୟାମିତାୟାଂ ତୁ ବାୟୋଃ ସଂକ୍ରମଣଂ ତୁ ଯତ୍ ॥ ୪୦ ॥

ତଦୁତ୍ତରାୟାଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ମୁନେ ବେଦାନ୍ତବେଦିଭିଃ ।
ଇତାୟାଂ ପିଙ୍ଗଳାୟାଂ ତୁ ପ୍ରାଣସଂକ୍ରମଣଂ ମୁନେ ॥ ୪୧ ॥

ଦକ୍ଷିଣାୟାନମିତୁ୍ୟକ୍ତଂ ପିଙ୍ଗଳାୟାମିତି ଶ୍ରୁତିଃ ।
ଇତାପିଙ୍ଗଳାୟୋଃ ସଂଧିଂ ଯଦା ପ୍ରାଣଃ ସମାଗତଃ ॥ ୪୨ ॥

ଅମାବାସ୍ୟା ତଦା ପ୍ରୋକ୍ତା ଦେହେ ଦେହତ୍ୱତାଂ ବର ।
ମୂଳାଧାରଂ ଯଦା ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରବିଷ୍ଟଃ ପଶ୍ଚିତୋଽଗ୍ରମ ॥ ୪୩ ॥

ତଦାଦ୍ୟଂ ବିଷୁବଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ତପସ୍ତୈସ୍ତ୍ରାପସୋଽଗ୍ରମ ।
ପ୍ରାଣସଂଜ୍ଞୋ ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୂର୍ଧାନଂ ପ୍ରାବିଶଦ୍ୟଦା ॥ ୪୪ ॥

ତଦନ୍ତ୍ୟଂ ବିଷୁବଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ତାପସ୍ତୈସ୍ତଦ୍ଭୂତିକ୍ତକୈଃ ।
ନିଃଶ୍ୱାସୋକ୍ତ୍ତ୍ୱାସନଂ ସର୍ବଂ ମାସାନାଂ ସଂକ୍ରମୋ ଭବେତ୍ ॥ ୪୫ ॥

ଇତାୟାଃ କୁଣ୍ଡଳୀସ୍ଥାନଂ ଯଦା ପ୍ରାଣଃ ସମାଗତଃ ।
ସୋମଗ୍ରହଣମିତୁ୍ୟକ୍ତଂ ତଦା ତତ୍ତ୍ୱବିଦାଂ ବର ॥ ୪୬ ॥

ଯଦା ପିଙ୍ଗଳାୟା ପ୍ରାଣଃ କୁଣ୍ଡଳୀସ୍ଥାନମାଗତଃ ।
ତଦା ତଦା ଭବେୟୁର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହଣଂ ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ॥ ୪୭ ॥

ଶ୍ରୀପର୍ବତଂ ଶିରଃସ୍ଥାନେ କେଦାରଂ ତୁ ଲଲାଟକେ ।
ବାରାଣସୀ ମହାପ୍ରାଜ୍ଞ ଭୂବୋର୍ଦ୍ଧ୍ୱାଶସ୍ୟ ମଧ୍ୟମେ ॥ ୪୮ ॥

କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରଂ କୁଚସ୍ଥାନେ ପ୍ରୟାଗଂ ହୃଦ୍ଯୋରୁତ୍ତରେ ।
ଚିଦମ୍ବରଂ ତୁ ହୃଦ୍ଯୋଧ୍ୟେ ଆଧାରେ କମଳାଲୟମ୍ ॥ ୪୯ ॥

ଆତ୍ମତୀର୍ଥଂ ସମୁସ୍ତ୍ରଜ୍ୟ ବହିସ୍ତ୍ରୀର୍ଥାନି ଯୋ ବ୍ରଜେତ୍ ।
କରସ୍ତଂ ସ ମହାରତ୍ନଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା କାତଂ ବିମାର୍ଗତେ ॥ ୫୦ ॥

ଭାବତୀର୍ଥଂ ପରଂ ତୀର୍ଥଂ ପ୍ରମାଣଂ ସର୍ବକର୍ମସୁ ।
ଅନ୍ୟଥାଲିଙ୍ଗ୍ୟତେ କାନ୍ତା ଅନ୍ୟଥାଲିଙ୍ଗ୍ୟତେ ସୁତା ॥ ୫୧ ॥

ତୀର୍ଥାନି ତୋୟପୂର୍ଣ୍ଣାନି ଦେବାନ୍-କାଷ୍ଠାଦିନିର୍ମିତାନ୍ ।
ଯୋଗିନୋ ନ ପ୍ରପୂଜ୍ୟନ୍ତେ ସ୍ବାତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟକାରଣାତ୍ ॥ ୫୨ ॥

ବହିସ୍ତ୍ରୀର୍ଥାପୁରଂ ତୀର୍ଥମନ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ରୀର୍ଥଂ ମହାମୁନେ ।
ଆତ୍ମତୀର୍ଥଂ ମହାତୀର୍ଥମନ୍ୟତ୍ରୀର୍ଥଂ ନିରର୍ଥକମ୍ ॥ ୫୩ ॥

ଚିତ୍ତମନ୍ତ୍ରର୍ଗତଂ ଦୁଷ୍ଟଂ ତୀର୍ଥସ୍ନାନୈର୍ନ ଶୁଦ୍ଧ୍ୟତି ।
ଶତଶୋଽପି ଜଲୈର୍ଯୌତଂ ସୁରାଭାଣ୍ଡମିବାଶୁଚି ॥ ୫୪ ॥

ବିଷୁବାୟନକାଲେଷୁ ଗ୍ରହଣେ ଚାନ୍ଦ୍ରରେ ସଦା ।
ବାରାଣସ୍ୟାଦିକେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ନାତ୍ବା ଶୁଦ୍ଧୋ ଭବେନ୍ନରଃ ॥ ୫୫ ॥

ଜ୍ଞାନଯୋଗପରାଣାଂ ତୁ ପାଦପ୍ରକ୍ଷାଳିତଂ ଜଲମ୍ ।
ଭାବଶୁଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥମଜ୍ଞାନାଂ ତତ୍ରୀର୍ଥଂ ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ॥ ୫୬ ॥

ତୀର୍ଥେ ଦାନେ ଜପେ ଯଜ୍ଞେ କାଷ୍ଠେ ପାଷାଣକେ ସଦା ।
ଶିବଂ ପଶ୍ୟତି ମୁକ୍ତାତ୍ମା ଶିବେ ଦେହେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତେ ॥ ୫୭ ॥

ଅନ୍ତଃସ୍ଥଂ ମାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ବହିଷ୍ଠଂ ଯସ୍ତୁ ସେବତେ ।
ହସ୍ତସ୍ଥଂ ପିଣ୍ଡମୁସ୍ତ୍ରଜ୍ୟ ଲିହେନ୍ନୂର୍ପରମାତ୍ମନଃ ॥ ୫୮ ॥

ଶିବମାତ୍ମନି ପଶ୍ୟନ୍ତି ପ୍ରତିମାସୁ ନ ଯୋଗିନଃ ।
ଅଜ୍ଞାନଂ ଭାବନାର୍ଥାୟ ପ୍ରତିମାଃ ପରିକଳ୍ପିତାଃ ॥ ୫୯ ॥

ଅପୂର୍ବମପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ବାତ୍ତ୍ବାନଂ ସତ୍ୟମଦ୍ବୟମ୍ ।
ପ୍ରଜ୍ଞାନଘନମାନନ୍ଦଂ ଯଃ ପଶ୍ୟତି ସ ପଶ୍ୟତି ॥ ୬୦ ॥

ନାତୀପୁଞ୍ଜିଂ ସଦା ସାରଂ ନରତ୍ବାବଂ ମହାମୁନେ ।
ସମ୍ବୃତ୍ୟାତ୍ମନାଃତ୍ତ୍ବାନମହମିତ୍ୟେବ ଧାରୟ ॥ ୬୧ ॥

ଅଶରୀରଂ ଶରୀରେଷୁ ମହାତ୍ମଂ ବିଭୁମୀଶ୍ବରମ୍ ।
ଆନନ୍ଦମକ୍ଷରଂ ସାକ୍ଷାନୁତ୍ପାଧୀରୋ ନ ଶୋଚତି ॥ ୬୨ ॥

ବିଭେଦଜନକେ ଜ୍ଞାନେ ନଷ୍ଟେ ଜ୍ଞାନବଲାନୁନେ ।
ଆତ୍ମନୋ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ଭେଦମସତ୍ରଂ କିଂ କରିଷ୍ୟତି ॥ ୬୩ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜାବାଲଦର୍ଶନୋପନିଷତ୍ପୁରତତ୍ତ୍ବାର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୪॥

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସମ୍ୟକ୍ପଥୟ ମେ ବ୍ରହ୍ମନ୍ନାତୀଶୁଦ୍ଧିଂ ସମାସତଃ ।
ୟଥା ଶୁଦ୍ଧ୍ୟା ସଦା ଧ୍ୟାୟନ୍ତୀବନ୍ଧୁକ୍ତୋ ଭବାମ୍ୟହମ୍ ॥ ୧ ॥

ସାଂକୃତେ ଶୁଶ୍ରୁ ବକ୍ଷ୍ୟାମି ନାତୀଶୁଦ୍ଧିଂ ସମାସତଃ ।
ବିଧ୍ୟୁକ୍ତକର୍ମସଂଯୁକ୍ତଃ କାମସଂକଳ୍ପବର୍ଜିତଃ ॥ ୨ ॥

ୟମାଦ୍ୟଷ୍ଟାଙ୍ଗସଂଯୁକ୍ତଃ ଶାନ୍ତଃ ସତ୍ୟପରାୟଣଃ ।
ସ୍ବାତ୍ମନ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ସମ୍ୟଗ୍ଜ୍ଞାନିଭିଷ୍ଟ ସୁଶିକ୍ଷିତଃ ॥ ୩ ॥

ପର୍ବତାଗ୍ରେ ନଦୀତୀରେ ବିଲୁମ୍ବଲେ ବନେଽଥବା ।
ମନୋରମେ ଶୁଚୌ ଦେଶେ ମଠଂ କୃତ୍ବା ସମାହିତଃ ॥ ୪ ॥

ଆରତ୍ୟ ଚାସନଂ ପଶ୍ଚାତ୍-ପ୍ରାତ୍ନୁଖୋଦତ୍ନୁଖୋଽପି ବା ।
ସମଗ୍ରୀବଶିରଃକାୟଃ ସଂବୃତାସ୍ୟଃ ସୁନିଶ୍ଚଳଃ ॥ ୫ ॥

ନାସାଗ୍ରେ ଶଶଭୃଦ୍ଦିମ୍ବେ ବିନ୍ଦୁମଧ୍ୟେ ତୁରୀୟକମ୍ ।
ସ୍ରବତ୍ତମମୃତଂ ପଶ୍ୟେନ୍ନେତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ସୁସମାହିତଃ ॥ ୬ ॥

ଇତୟା ପ୍ରାଣମାକୃଷ୍ୟ ପୂରୟିତ୍ସୋଦରେ ସ୍ଥିତମ୍ ।
ତତୋଽଗ୍ନିଂ ଦେହମଧ୍ୟସ୍ଥଂ ଧ୍ୟାୟନ୍ତ୍ୟୁଲ୍ଲାବଲୀୟୁତମ୍ ॥ ୭ ॥

ବିନ୍ଦୁନାଦସମାୟୁକ୍ତମଗ୍ନିବୀଜଂ ବିଚିତ୍ରୟେତ୍ ।
ପଶ୍ଚାଦ୍ଧିରେଚୟେସ୍ତମ୍ୟକ୍ପ୍ରାଣଂ ପିଙ୍ଗଲୟା ବୁଧଃ ॥ ୮ ॥

ପୁନଃ ପିଙ୍ଗଲୟାପୂର୍ଣ୍ଣ ବହିର୍ବୀଜମନୁସ୍ଥରେତ୍ ।
ପୁନର୍ବିରେଚୟେକ୍ଷୀମାନିତୟୈବ ଶନୈଃ ଶନୈଃ ॥ ୯ ॥

ତ୍ରିତତୁର୍ବାସରଂ ବାଥ ତ୍ରିତତୁର୍ବାରମେବ ଚ ।
ଷଟ୍କୃତ୍ବା ବିଚରେନ୍ନିତ୍ୟଂ ରହସ୍ୟେବଂ ତ୍ରିସଂଧିଷ୍ଠ ॥ ୧୦ ॥

ନାତୀଶୁଦ୍ଧିମବାପ୍ନୋତି ପୃଥକ୍ ଚିହ୍ନୋପଲକ୍ଷିତଃ ।
ଶରୀରଲଘୁତା ଦୀପ୍ତିର୍ବହ୍ନେର୍ଜାଠରବର୍ତ୍ତନଃ ॥ ୧୧ ॥

ନାଦାଭିବ୍ୟକ୍ତିରିତ୍ୟେତଜ୍ଜିହ୍ଵଂ ତସ୍ମିନ୍ନିସ୍ପୁରକମ୍ ।
ୟାବଦେତାନି ସଂପଶ୍ୟେତ୍ତାବଦେବଂ ସମାଚରେତ୍ ॥ ୧୨ ॥

ଅଥବୈତପୁରିତ୍ୟଜ୍ୟ ସ୍ବାତ୍ମଶୁଦ୍ଧିଂ ସମାଚରେତ୍ ।
ଆତ୍ମା ଶୁଦ୍ଧଃ ସଦା ନିତ୍ୟଃ ସୁଖରୂପଃ ସ୍ବୟମ୍-ପ୍ରଭଃ ॥ ୧୩ ॥

ଅଜ୍ଞାନାନ୍ତଲିନୋ ଭାତି ଜ୍ଞାନଛୁଦ୍ଧୋ ଭବତ୍ୟୟମ୍ ।
ଅଜ୍ଞାନମଲପଙ୍କଂ ଯଃ କ୍ଷାଲୟେଦ୍ଭଜାନତୋ ଯତଃ ।
ସ ଏବ ସର୍ବଦା ଶୁଦ୍ଧୋ ନାନ୍ୟଃ କର୍ମରତୋ ହି ସଃ ॥ ୧୪ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜାବାଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୫ ॥

॥ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ପ୍ରାଣାୟାମକ୍ରମଂ ବକ୍ଷ୍ୟେ ସାଂକୃତେ ଶୁଶ୍ରୁ ସାଦରମ୍ ।
ପ୍ରାଣାୟାମ ଇତି ପ୍ରୋକ୍ତୋ ରେତପୁରକକୁମ୍ଭକୈଃ ॥ ୧ ॥
ବର୍ଣ୍ଣତ୍ରୟାତ୍ମକାଃ ପ୍ରୋକ୍ତା ରେତପୁରକକୁମ୍ଭକାଃ ।
ସ ଏଷ ପ୍ରଣବଃ ପ୍ରୋକ୍ତଃ ପ୍ରାଣାୟାମସ୍ତୁ ତନ୍ମୟଃ ॥ ୨ ॥
ଇତୟା ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ପୂରୟିତ୍ୱୋଦରେ ଛିତମ୍ ।
ଶନୈଃ କ୍ଷୋତଶଭିର୍ମାତ୍ରେରକାରଂ ତତ୍ର ସଂସ୍ପରେତ୍ ॥ ୩ ॥
ପୂରିତଂ ଧାରୟେଦ୍ଘ୍ନାତତୁଃସଞ୍ଜ୍ୟା ତୁ ମାତ୍ରୟା ।
ଭକାରମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତାପି ସଂସ୍ପରନ୍ ପ୍ରଣବଂ ଜପେତ୍ ॥ ୪ ॥
ୟାବଦ୍ଧା ଶକ୍ୟତେ ତାବଦ୍ଧାରୟେଦ୍ଭପତପୁରଃ ।
ପୂରିତଂ ରେତୟେଦ୍ଘ୍ନାତ୍ମକାରେଶାନିଲଂ ବୁଧଃ ॥ ୫ ॥
ଶନୈଃ ପିଙ୍ଗଲୟା ତତ୍ର ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶନ୍ନାତ୍ରୟା ପୁନଃ ।
ପ୍ରାଣାୟାମୋ ଭବେଦେବଂ ତତଶ୍ଚୈବଂ ସମଭ୍ୟସେତ୍ ॥ ୬ ॥

ପୁନଃ ପିଙ୍ଗଲୟାପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରେଃ ଷୋଡଶତିସ୍ତଥା ।
ଅକାରମୂର୍ତ୍ତିମତ୍ରାପି ସ୍ଥରେଦେକାଗ୍ରମାନସଃ ॥ ୭ ॥

ଧାରୟେତ୍-ପୁରିତଂ ବିଦ୍ବାନ୍ପ୍ରଣବଂ ସଂଜପନ୍ନଶୀ ।
ଉକାରମୂର୍ତ୍ତିଂ ସ ଧ୍ୟାୟଂଶ୍ଚତୁଃଷଷ୍ଠ୍ୟା ତୁ ମାତ୍ରୟା ॥ ୮ ॥

ମକାରଂ ତୁ ସ୍ମରନ୍ପଶ୍ଚାଦ୍ରେତୟେଦିତୟାଂନିଲମ୍ ।
ଏବମେବ ପୁନଃ କୁର୍ଯାଦିତୟାପୂର୍ଣ୍ଣ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ॥ ୯ ॥

ଏବଂ ସମଭ୍ୟସେନ୍ନିତ୍ୟଂ ପ୍ରାଣାୟାମଂ ମୁନୀଶ୍ବର ।
ଏବମଭ୍ୟାସତୋ ନିତ୍ୟଂ ଷଷ୍ଠାସାଦ୍ୟତ୍ତୁବାନ୍ଭବେତ୍ ॥ ୧୦ ॥

ବସ୍ରାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ବାନ୍ସ୍ୟାତ୍ସ୍ଥାନିତ୍ୟଂ ସମଭ୍ୟସେତ୍ ।
ୟୋଗାଭ୍ୟାସରତୋ ନିତ୍ୟଂ ସ୍ବଧର୍ମନିରତଶ୍ଚ ଯଃ ॥ ୧୧ ॥

ପ୍ରାଣସଂୟମନେନୈବ ଜ୍ଞାନାନୁକ୍ଳେ ଭବିଷ୍ୟତି ।
ବାହ୍ୟାଦାପୂରଣଂ ବାୟୋରୁଦରେ ପୂରକୋ ହି ସଃ ॥ ୧୨ ॥

ସଂପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭବଦ୍ବାୟୋର୍ଧାରଣଂ କୁମ୍ଭକୋ ଭବେତ୍ ।
ବହିର୍ବିରେଚନଂ ବାୟୋରୁଦରାଦ୍ରେତକଃ ସ୍ତୃତଃ ॥ ୧୩ ॥

ପ୍ରସ୍ନେଦଜନକୋ ଯୁୟୁ ପ୍ରାଣାୟାମେଷୁ ସୋଽଧମଃ ।
କଂପନଂ ମଧ୍ୟମଂ ବିଦ୍ୟାଦୁଦ୍ଭାନଂ ଚୋତ୍ତମଂ ବିଦୁଃ ॥ ୧୪ ॥

ପୂର୍ବଂ ପୂର୍ବଂ ପ୍ରକୂର୍ବାତ ଯାବଦୁଦ୍ଭାନସଂଭବଃ ।
ସଂଭବତୁ୍ୟତ୍ତମେ ପ୍ରାଜ୍ଞଃ ପ୍ରାଣାୟାମେ ସୁଖୀ ଭବେତ୍ ॥ ୧୫ ॥

ପ୍ରାଣାୟାମେନ ଚିତ୍ତଂ ତୁ ଶୁଦ୍ଧଂ ଭବତି ସୁବ୍ରତ ।
ଚିତ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧେ ଶୁଚିଃ ସାକ୍ଷାତ୍-ପ୍ରତ୍ୟଗ୍-ଜ୍ୟୋତିର୍ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ॥ ୧୬ ॥

ପ୍ରାଣଶ୍ଳିଷ୍ଠେନ ସଂଯୁକ୍ତଃ ପରମାତ୍ମନି ତିଷ୍ଠତି ।
ପ୍ରାଣାୟାମପରସ୍ୟାସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ମହାତ୍ମନଃ ॥ ୧୭ ॥

ଦେହଶ୍ଳୋଷିଷ୍ଠତେ ତେନ କିଂଚିଦ୍ଜ୍ଞାନାଦ୍ବିମୁକ୍ତତା ।
ରେଚକଂ ପୁରକଂ ମୁକ୍ତା କୁମ୍ଭକଂ ନିତ୍ୟମଭ୍ୟସେତ୍ ॥ ୧୮ ॥

ସର୍ବପାପବିନିର୍ମୁକ୍ତଃ ସମ୍ୟଗ୍ଜ୍ଞାନମବାପୁୟାତ୍ ।
ମନୋଜବତ୍ପ୍ରମାପ୍ନୋତି ପଲିତାଦି ଚ ନଶ୍ୟତି ॥ ୧୯ ॥

ପ୍ରାଣାୟାମୈକନିଷ୍ଠସ୍ୟ ନ କିଂଚିଦପି ଦୁର୍ଲଭମ୍ ।
ତସ୍ମାତ୍ସର୍ବପ୍ରୟତ୍ନେନ ପ୍ରାଣାୟାମାନ୍ସମଭ୍ୟସେତ୍ ॥ ୨୦ ॥

ବିନିୟୋଗାନ୍ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ପ୍ରାଣାୟାମସ୍ୟ ସୁବ୍ରତ ।
ସଂଧ୍ୟାୟୋତ୍ରାହ୍ନିକାଲେଽପି ମଧ୍ୟାହ୍ନେ ବାଥବା ସଦା ॥ ୨୧ ॥

ବାହ୍ୟଂ ପ୍ରାଣଂ ସମାକୃଷ୍ୟ ପୁରୟିତ୍ସୋଦରେଣ ଚ ।
ନାସାଗ୍ରେ ନାଭିମଧ୍ୟେ ଚ ପାଦାଙ୍ଗୁଷ୍ଠେ ଚ ଧାରୟେତ୍ ॥ ୨୨ ॥

ସର୍ବରୋଗବିନିର୍ମୁକ୍ତୋ ଜୀବେଦ୍ବର୍ଷଶତଂ ନରଃ ।
ନାସାଗ୍ରଧାରଣାଦ୍ବାପି ଜିତୋ ଭବତି ସୁବ୍ରତ ॥ ୨୩ ॥

ସର୍ବରୋଗନିବୃତ୍ତିଃ ସ୍ୟାନ୍ନାଭିମଧ୍ୟେ ତୁ ଧାରଣାତ୍ ।
ଶରୀରଲଘୁତା ବିପ୍ର ପାଦାଙ୍ଗୁଷ୍ଠନିରୋଧନାତ୍ ॥ ୨୪ ॥

ଜିହ୍ଵୟା ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ଯଃ ପିବେସୁତତଂ ନରଃ ।
ଶ୍ରମଦାହବିନିର୍ମୁକ୍ତୋ ଯୋଗୀ ନୀରୋଗତାମିୟାତ୍ ॥ ୨୫ ॥

ଜିହ୍ଵୟା ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ଜିହ୍ଵାମୂଳେ ନିରୋଧୟେତ୍ ।
ପିବେଦମୃତମବ୍ୟଗ୍ରଂ ସକଳଂ ସୁଖମାପୁୟାତ୍ ॥ ୨୬ ॥

ଇତୟା ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ଭୁବୋର୍ମଧ୍ୟେ ନିରୋଧୟେତ୍ ।
ୟଃ ପିବେଦମୃତଂ ଶୁଦ୍ଧଂ ବ୍ୟାପିତିର୍ମୃତ୍ୟତେ ହି ସଃ ॥ ୨୭ ॥

ଇତୟା ବେଦତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞସ୍ତଥା ପିଙ୍ଗଲୟୈବ ଚ ।
ନାତୌ ନିରୋଧୟେତ୍ତେନ ବ୍ୟାପିତିର୍ମୃତ୍ୟତେ ନରଃ ॥ ୨୮ ॥

ମାସମାତ୍ରଂ ତ୍ରିସନ୍ଧ୍ୟାୟାଂ ଜିହ୍ଵୟାରୋପ୍ୟ ମାରୁତମ୍ ।
ଅମୃତଂ ଚ ପିବେନ୍ନାତୌ ମନ୍ଦଂ ମନ୍ଦଂ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୨୯ ॥

ବାତଜାଃ ପିତ୍ତଜା ଦୋଷା ନଶ୍ୟନ୍ତ୍ୟେବ ନ ସଂଶୟଃ ।
ନାସାଭ୍ୟାଂ ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ନେତ୍ରଦ୍ଵୟେ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୩୦ ॥

ନେତ୍ରରୋଗା ବିନଶ୍ୟନ୍ତି ତଥା ଶ୍ରୋତ୍ରନିରୋଧନାତ୍ ।
ତଥା ବାୟୁଂ ସମାରୋପ୍ୟ ଧାରୟେଚ୍ଛିରସି ସ୍ଥିତମ୍ ॥ ୩୧ ॥

ଶିରୋରୋଗା ବିନଶ୍ୟନ୍ତି ସତ୍ୟମୁକ୍ତଂ ହି ସାଂକୃତେ ।
ସ୍ଵସ୍ତିକାସନମାସ୍ଥାୟ ସମାହିତମନାସ୍ତଥା ॥ ୩୨ ॥

ଅପାନମୂର୍ଧ୍ନମୁଦ୍ଘାପ୍ୟ ପ୍ରଣବେନ ଶନୈଃ ଶନୈଃ ।
ହସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ଧାରୟେନ୍ନମ୍ୟଙ୍କୁର୍ଣ୍ଣାଦିକରଣାନି ଚ ॥ ୩୩ ॥

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ମୁନେ ଶ୍ରୋତ୍ରେ ତର୍ଜନୀଭ୍ୟାଂ ତୁ ଚକ୍ଷୁଷୀ ।
ନାସାପୁଟାବଧାନାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରଚ୍ଛାଦ୍ୟ କରଣାନି ବୈ ॥ ୩୪ ॥

ଆନନ୍ଦାବିର୍ଭବୋ ଯାବତ୍ତାବନ୍ମୂର୍ଧନି ଧାରଣାତ୍ ।
ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରୟାତ୍ୟନେନୈବ ବ୍ରହ୍ମରକ୍ତଂ ମହାମୁନେ ॥ ୩୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମରକ୍ତଂ ଗତେ ବାୟୌ ନାଦଶ୍ଳୋପୁଦ୍ୟତେନଘ ।
ଶଙ୍ଖଧ୍ଵନିନିଭଶ୍ଚାଦୌ ମଧ୍ୟେ ମେଘଧ୍ଵନିର୍ଯ୍ୟଥା ॥ ୩୬ ॥

ଶିରୋମଧ୍ୟଗତେ ବାୟୌ ଗିରିପ୍ରସ୍ରବଣଂ ଯୁଥା ।

ପଶ୍ଚାତ୍-ପ୍ରୀତୋ ମହାପ୍ରାଞ୍ଜଃ ସାକ୍ଷାଦାତ୍ମୋନ୍ମୁଖୋ ଭବେତ୍ ॥ ୩୭ ॥

ପୁନସ୍ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନନିଷ୍ପତ୍ତିର୍ଯୋଗାତ୍ରାଂସାରନିହୃତିଃ ।

ଦକ୍ଷିଣୋତ୍ତରଗୁଲ୍ଫେନ ସୀବିନୀଂ ପୀତୟେତ୍ସ୍ଥିରମ୍ ॥ ୩୮ ॥

ସବ୍ୟେତରେଣ ଗୁଲ୍ଫେନ ପୀତୟେଦ୍ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ନରଃ ।

ଜାନ୍ତୋରଧଃ ସ୍ଥିତାଂ ସନ୍ଧିଂ ସ୍ତୃତ୍ବା ଦେବଂ ତ୍ରିୟମ୍ବକମ୍ ॥ ୩୯ ॥

ବିନାୟକଂ ଚ ସଂସ୍ତୃତ୍ୟ ତଥା ବାଗୀଶ୍ଵରୀଂ ପୁନଃ ।

ଲିଙ୍ଗନାଲାସ୍ରମାକୃଷ୍ୟ ବାୟୁମପ୍ୟଗ୍ରତୋ ମୁନେ ॥ ୪୦ ॥

ପ୍ରଣବେନ ନିୟୁକ୍ତେନ ବିନ୍ୟୁକ୍ତେନ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ।

ମୂଲାଧାରସ୍ୟ ବିପ୍ରେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟେ ତଂ ତୁ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୪୧ ॥

ନିରୂପ୍ୟ ବାୟୁନା ଦୀପ୍ତୋ ବହିରୁହତି କୁଣ୍ଡଳୀମ୍ ।

ପୁନଃ ସୁଷୁମ୍ନୟା ବାୟୁର୍ବହିନା ସହ ଗଚ୍ଛତି ॥ ୪୨ ॥

ଏବମଭ୍ୟସତସ୍ତସ୍ୟ ଜିତୋ ବାୟୁର୍ଭବେଦ୍-ଭୃଶମ୍ ।

ପ୍ରସ୍ନେଦଃ ପ୍ରଥମଃ ପଶ୍ଚାତ୍ତମନଂ ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ॥ ୪୩ ॥

ଉଦ୍ଭାନଂ ଚ ଶରୀରସ୍ୟ ଚିହ୍ନମେତଦ୍ଭିତେନିଲେ ।

ଏବମଭ୍ୟସତସ୍ତସ୍ୟ ମୂଲରୋଗୋ ବିନଶ୍ୟତି ॥ ୪୪ ॥

ଉଗନ୍ଧରଂ ଚ ନଷ୍ଟଂ ସ୍ୟାତ୍ରର୍ବରୋଗାଶ୍ଚ ସାଂକୃତେ ।

ପାତକାନି ବିନଶ୍ୟନ୍ତି କ୍ଷୁଦ୍ରାଣି ଚ ମହାନ୍ତି ଚ ॥ ୪୫ ॥

ନଷ୍ଟେ ପାପେ ବିଶୁଦ୍ଧଂ ସ୍ୟାଦ୍ଭିଉଦର୍ପଣମଦ୍-ଭୂତମ୍ ।

ପୁନର୍ବ୍ରହ୍ମାଦିଭୋଗେଭ୍ୟୋ ବୈରାଗ୍ୟଂ ଜୟତେ ହୃଦି ॥ ୪୬ ॥

ବିରକ୍ତସ୍ୟ ତୁ ସଂସାରାଜ୍ଞାନଂ କୈବଲ୍ୟସାଧନମ୍ ।
ତେନ ପାପାପହାନିଃ ସ୍ୟାଜ୍ଞାତ୍ୱା ଦେବଂ ସଦାଶିବମ୍ ॥ ୪୭ ॥

ଜ୍ଞାନାମୃତରସୋ ଯେନ ସକୃଦାସ୍ମାଦିତୋ ଭବେତ୍ ।
ସ ସର୍ବକାର୍ଯ୍ୟସୁଜ୍ଞ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱେବ ପରିଧାବତି ॥ ୪୮ ॥

ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପମେବାହୁର୍ଜଗଦେତଦ୍ୱିଲକ୍ଷଣମ୍ ।
ଅର୍ଥସ୍ୱରୂପମଜ୍ଞାନାପୁଣ୍ୟକ୍ରୀନ୍ୟ କୁଦୃଷ୍ଟୟଃ ॥ ୪୯ ॥

ଆତ୍ମସ୍ୱରୂପବିଜ୍ଞାନାଦଜ୍ଞାନସ୍ୟ ପରିକ୍ଷୟଃ ।
କ୍ଷୀଣେଽଜ୍ଞାନେ ମହାପ୍ରାଜ୍ଞ ରାଗାଦୀନାଂ ପରିକ୍ଷୟଃ ॥ ୫୦ ॥

ରାଗାଦ୍ୟସଂଭବେ ପ୍ରାଜ୍ଞ ପୁଣ୍ୟପାପବିମର୍ଦନମ୍ ।
ତୟୋର୍ନାଶେ ଶରୀରେଣ ନ ପୁନଃ ସଂପ୍ରୟୁଜ୍ୟତେ ॥ ୫୧ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜୀବାଲ୍ଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୬ ॥

॥ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥାତଃ ସଂପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ପ୍ରତ୍ୟାହାରଂ ମହାମୁନେ ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣାଂ ବିଚରତାଂ ବିଷୟେଷୁ ସ୍ୱଭାବତଃ ॥ ୧ ॥

ବଲାଦାହରଣଂ ତେଷାଂ ପ୍ରତ୍ୟାହାରଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଯୁପ୍ୟାତି ତୁ ତସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମ ପଶ୍ୟନ୍ ସମାହିତଃ ॥ ୨ ॥

ପ୍ରତ୍ୟାହାରୋ ଭବେଦେଷ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍-ଭିଃ ପୁରୋଦିତଃ ।
ଯଦ୍ୟଜ୍ଞୁଞ୍ଜମଶୁଞ୍ଚଂ ବା କରୋତ୍ୟାମରଣାଦ୍ଭିକମ୍ ॥ ୩ ॥

ତସ୍ରର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମଣେ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍-ପ୍ରତ୍ୟାହାରଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଅଥବା ନିତ୍ୟକର୍ମାଣି ବ୍ରହ୍ମାରାଧନରୁଦ୍ଧିତଃ ॥ ୪ ॥

କାମ୍ୟାନି ଚ ତଥା କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍-ପ୍ରତ୍ୟାହାରଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଅଥବା ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ସ୍ଥାନାତ୍ସ୍ଥାନଂ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୫ ॥

ଦନ୍ତମୂଳାଓଥା କଣ୍ଠେ କଣ୍ଠାଦୁରସି ମାରୁତମ୍ ।
ଉରୋଦେଶାସ୍ତମାକୃଷ୍ୟ ନାଭିଦେଶେ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୬ ॥

ନାଭିଦେଶାସ୍ତମାକୃଷ୍ୟ କୁଣ୍ଡଲ୍ୟାଂ ତୁ ନିରୋଧୟେତ୍ ।
କୁଣ୍ଡଲୀଦେଶତୋ ବିଦ୍ଵାନୁଲ୍ୟାଧାରେ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୭ ॥

ଅଥାପାନାକ୍ରତିଦ୍ଵୟେ ତଥୋରୌ ଚ ସୁମଧ୍ୟମେ ।
ତସ୍ମାଦ୍ଭାନୁଦ୍ଵୟେ ଜଘେ ପାଦାଙ୍ଗୁଷ୍ଠେ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୮ ॥

ପ୍ରତ୍ୟାହାରୋଽୟମୁକ୍ତସ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାରସ୍ଥରୈଃ ପୁରା ।
ଏବମଭ୍ୟାସୟୁକ୍ତସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ମହାତ୍ମନଃ ॥ ୯ ॥

ସର୍ବପାପାନି ନଶ୍ୟନ୍ତି ଭବରୋଗଶ୍ଚ ସୁବ୍ରତ ।
ନାସାଭ୍ୟାଂ ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ନିଷ୍ଠଲଃ ସ୍ଵସ୍ତିକାସନଃ ॥ ୧୦ ॥

ପୁରୟେଦନିଲଂ ବିଦ୍ଵାନାପାଦତଲମସ୍ତକମ୍ ।
ପଶ୍ଚାତ୍ପାଦଦ୍ଵୟେ ତଦ୍ଵନ୍ମୂଳାଧାରେ ତଥୈବ ଚ ॥ ୧୧ ॥

ନାଭିକନ୍ଦେ ଚ ହୃନ୍ମଧ୍ୟେ କଣ୍ଠମୂଳେ ଚ ତାଲୁକେ ।
ଭ୍ରୁବୋର୍ମଧ୍ୟେ ଲଲାଟେ ଚ ତଥା ମୂର୍ଧନି ଧାରୟେତ୍ ॥ ୧୨ ॥

ଦେହେ ସ୍ଵାତ୍ମମତିଂ ବିଦ୍ଵାନ୍-ସମାକୃଷ୍ୟ ସମାହିତଃ ।
ଆତ୍ମନାଃତ୍ମନି ନିର୍ଦ୍ଦୟେ ନିର୍ବିକଳ୍ମେ ନିରୋଧୟେତ୍ ॥ ୧୩ ॥

ପ୍ରତ୍ୟାହାରଃ ସମାଖ୍ୟାତଃ ସାକ୍ଷାଦ୍ଦେବାନ୍ତବେଦିଭିଃ ।
ଏବମଭ୍ୟସତସ୍ତସ୍ୟ ନ କିଂଚିଦପି ଦୁର୍ଲଭମ୍ ॥ ୧୪ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜାବାଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୭ ॥

॥ ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୭ ॥

ଅଥାତଃ ସଂପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ଧାରଣାଃ ପଞ୍ଚି ସୁବ୍ରତ ।
ଦେହମଧ୍ୟଗତେ ବ୍ୟୋମ୍ନି ବାହ୍ୟାଃକାଶଂ ତୁ ଧାରୟେତ୍ ॥ ୧ ॥

ପ୍ରାଣେ ବାହ୍ୟାନିଲଂ ତଦ୍ଦୃଢ୍ଵଲନେ ଚାଗ୍ନିମୌଦରେ ।
ତୋୟଂ ତୋୟାଂଶକେ ଭୂମିଂ ଭୂମିଭାଗେ ମହାମୁନେ ॥ ୨ ॥

ହୟବରଲକାରାଖ୍ୟଂ ମନ୍ତ୍ରମୁଦାରୟେକ୍ରମାତ୍ ।
ଧାରଣୈଷା ପରା ପ୍ରୋକ୍ତା ସର୍ବପାପବିଶୋଧନୀ ॥ ୩ ॥

ଜାନୁକ୍ତଂ ପୃଥିବୀ ହ୍ୟଂଶୋ ହ୍ୟପାଂ ପୟୁକ୍ତମୁଚ୍ୟତେ ।
ହୃଦୟଂ ଶସ୍ତ୍ରଧାର୍ମ୍ୟଂଶୋ ଭୂମଧ୍ୟାନ୍ତ୍ରୋଽନିଲଂଶକଃ ॥ ୪ ॥

ଆକାଶଂଶସ୍ତ୍ରଧା ପ୍ରାଞ୍ଜ ମୂର୍ଧ୍ୟାଂଶଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ।
ବ୍ରହ୍ମାଣଂ ପୃଥିବୀଭାଗେ ବିଷ୍ଣୁଂ ତୋୟାଂଶକେ ତଥା ॥ ୫ ॥

ଅଗ୍ନ୍ୟଂଶେ ଚ ମହେଶାନମୀଶ୍ଵରଂ ଚାନିଲଂଶକେ ।
ଆକାଶଂଶେ ମହାପ୍ରାଞ୍ଜ ଧାରୟେତ୍ତୁ ସଦାଶିବମ୍ ॥ ୬ ॥

ଅଥବା ତବ ବକ୍ଷ୍ୟାମି ଧାରଣାଂ ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ।
ପୁରୁଷେ ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରାରଂ ବୋଧାନନ୍ଦମୟଂ ଶିବମ୍ ॥ ୭ ॥

ଧାରୟେଦୁଦ୍ଧିମାନୁଜିତ୍ୟଂ ସର୍ବପାପବିଶୁଦ୍ଧୟେ ।
ବ୍ରହ୍ମାଦିକାର୍ଯ୍ୟରୂପାଣି ସ୍ୱେ ସ୍ୱେ ସଂହୃତ୍ୟ କାରଣେ ॥ ୮ ॥

ସର୍ବକାରଣମବ୍ୟକ୍ତମନିରୂପ୍ୟମତେତନମ୍ ।
ସାକ୍ଷାଦାତ୍ମନି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣେ ଧାରୟେତ୍-ପ୍ରଣବେନ ତୁ ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ସମାହୃତ୍ୟ ମନସାତ୍ମନି ଯୋଜୟେତ୍ ॥ ୯ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜୀବାଲ୍ଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁ ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୮ ॥

॥ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥାତଃ ସଂପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ଧ୍ୟାନଂ ସଂସାରନାଶନମ୍ ।
ରତଂ ସତ୍ୟଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସର୍ବସଂସାରଭେଷଜମ୍ ॥ ୧ ॥

ଉର୍ଧ୍ୱରେତଂ ବିଶ୍ୱରୂପଂ ବିରୂପାକ୍ଷଂ ମହେଶ୍ୱରମ୍ ।
ସୋଽହମିତ୍ୟାଦରେଶୌବ ଧ୍ୟାୟେଦୋଗୀଶ୍ୱରେଶ୍ୱରମ୍ ॥ ୨ ॥

ଅଥବା ସତ୍ୟମୀଶାନଂ ଜ୍ଞାନମାନନ୍ଦମଦ୍ଭୟମ୍ ।
ଅତ୍ୟର୍ଥମଚଲଂ ନିତ୍ୟମାଦିମଧ୍ୟାନ୍ତବର୍ଜିତମ୍ ॥ ୩ ॥

ତଥାଽସ୍ତୁଲମନାକାଶମସଂସ୍କୃତ୍ୟମତାକ୍ଷୁଷମ୍ ।
ନ ରସଂ ନ ତ ଗନ୍ଧାଖ୍ୟମପ୍ରମେୟମନୂପମମ୍ ॥ ୪ ॥

ଆତ୍ମାନଂ ସଜ୍ଜିଦାନନ୍ଦମନନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମ ସୁବ୍ରତ ।
ଅହମସ୍ମୀତ୍ୟଭିଧ୍ୟାୟେକ୍ୟେୟାତୀତଂ ବିମୁକ୍ତୟେ ॥ ୫ ॥

ଏବମଭ୍ୟାସୟୁକ୍ତସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ମହାତ୍ମନଃ ।
କ୍ରମାଦ୍ଦେବାନ୍ତବିଜ୍ଞାନଂ ବିଜାୟେତ ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୬ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜୀବାଲ୍ଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୯ ॥

॥ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥାତଃ ସଂପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ସମାଧିଂ ଭବନାଶନମ୍ ।
ସମାଧିଃ ସଂବିଦୁର୍ଭୂତଃ ପରଜୀବୈକତାଂ ପ୍ରତି ॥ ୧ ॥

ନିତ୍ୟଃ ସର୍ବଗତୋ ହ୍ୟାତ୍ମା କୂଟସ୍ଥୋ ଦୋଷବର୍ଜିତଃ ।
ଏକଃ ସଂଭିଦ୍ୟତେ ଭ୍ରାତୃ୍ୟା ମାୟୟା ନ ସ୍ୱରୂପତଃ ॥ ୨ ॥

ତସ୍ମାଦଦ୍ୱୈତମେବାସ୍ତି ନ ପ୍ରପଞ୍ଚୋ ନ ସଂସୃତିଃ ।
ୟଥାକାଶୋ ଘଟାକାଶୋ ମଠାକାଶ ଇତୀରିତଃ ॥ ୩ ॥

ତଥା ଭ୍ରାତ୍ୱୈର୍ଦ୍ୱିଧ୍ୟା ପ୍ରୋକ୍ତୋ ହ୍ୟାତ୍ମା ଜୀବେଶ୍ୱରାତ୍ମନା ।
ନାହଂ ଦେହୋ ନ ଚ ପ୍ରାଣୋ ନେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ମନୋ ନହି ॥ ୪ ॥

ସଦା ସାକ୍ଷିସ୍ୱରୂପତ୍ୱାଚ୍ଛିବ ଏବାସ୍ତି କେବଲଃ ।
ଇତି ଧୀର୍ଯ୍ୟା ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ସା ସମାଧିରିହୋତ୍ୟତେ ॥ ୫ ॥

ସାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନ ସଂସାରୀ ନ ମତ୍ତୋଽନ୍ୟଃ କଦାଚନ ।
ୟଥା ଫେନତରଙ୍ଗାଦି ସମୁଦ୍ରାଦୁଦ୍ଭିତଂ ପୁନଃ ॥ ୭ ॥

ସମୁଦ୍ରେ ଲୀୟତେ ତଦ୍ବିଜ୍ଞଗନ୍ଧ୍ୟନ୍ମୁଲୀୟତେ ।
ତସ୍ମାନ୍ନନଃ ପୃଥକ୍ ନାସ୍ତି ଜଗନ୍ନାୟା ଚ ନାସ୍ତି ହି ॥ ୮ ॥

ୟସ୍ୟୈବଂ ପରମାତ୍ମାୟଂ ପ୍ରତ୍ୟଗ୍ଭୂତଃ ପ୍ରକାଶିତଃ ।
ସ ତୁ ଯାତି ଚ ପୁଂଭାବଂ ସ୍ୱୟଂ ସାକ୍ଷାତ୍ପରାମୃତମ୍ ॥ ୮ ॥

ୟଦା ମନସି ଚୈତନ୍ୟଂ ଭାତି ସର୍ବତ୍ରଗଂ ସଦା ।
ଯୋଗିନୋଽବ୍ୟବଧାନେନ ତଦା ସଂପଦ୍ୟତେ ସ୍ୱୟମ୍ ॥ ୯ ॥

ୟଦା ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ସ୍ୱାତ୍ମନ୍ୟେବ ହି ପଶ୍ୟତି ।
ସର୍ବଭୂତେଷୁ ଚାତ୍ମାନଂ ବ୍ରହ୍ମ ସଂପଦ୍ୟତେ ତଦା ॥ ୧୦ ॥

ୟଦା ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ସମାଧିସ୍ଥୋ ନ ପଶ୍ୟତି ।
ଏକୀଭୂତଃ ପରେଣାଽସୌ ତଦା ଭବତି କେବଲଃ ॥ ୧୧ ॥

ୟଦା ପଶ୍ୟତି ଚାତ୍ମାନଂ କେବଲଂ ପରମାର୍ଥତଃ ।
ମାୟାମାତ୍ରଂ ଜଗଜ୍ଜୁସ୍ମିନ୍ ତଦା ଭବତି ନିର୍ବୃତ୍ତିଃ ॥ ୧୨ ॥

ଏବମୁକ୍ତା ସ ଭଗବାନ୍-ଦତ୍ତାତ୍ରେୟୋ ମହାମୁନିଃ ।
ସାଂକୃତିଃ ସ୍ୱସ୍ୱରୂପେଣ ସୁଖମାସ୍ତ୍ରେତିନିର୍ଭୟଃ ॥ ୧୩ ॥ ଇତି ॥

॥ ଇତି ଜାବାଲଦର୍ଶନୋପନିଷସ୍ତୁ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୦ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯୁ ଉପନିଷସୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

ହରିଃ ଓଁ ତତ୍ତ୍ୱତ୍ ।।

।। ଇତି ଶ୍ରୀଜୀବାଲଦର୍ଶନୋପନିଷସମାପ୍ତା ।।

